

Oyuncaklarla Oynanan Geleneksel Gaziantep Oyunları¹

Banu Akbaş² ve Selma Özuslu Ünal³

Öz

Oyun ve oyuncaklar çocukların hayatı için vazgeçilmez bir unsurdur. Çocuklar hayata dair olan pek çok deneyimi oyunlar ve bu oyunlarda kullandıkları oyuncaklar ile öğrenmektedir. Özellikle eğitimsel yönden kendi kültürümüze özgü unutulmaya yüz tutan bu geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarının eğitimde etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Böylece nesilden nesile aktararak somut olmayan kültürel miras korunmuş olacaktır. Yapmış olduğumuz bu çalışma kültürümüzün bir parçası olan bu geleneksel Gaziantep çocuk oyunlarının ve oyuncaklarının, çocuğun yaşamında etkin bir şekilde yeniden yer verilmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar sözcükler; Gaziantep, oyuncak, oyun, çocuk oyunları, geleneksel oyunlar.

Giriş

Türkçede oyun kelimesi "çocuk oyunu; dans; kağıt, zar ve şans oyunları; spor faaliyetleri; tiyatro metni veya gösterisi; aşık oyunu" gibi pek çok anlamda kullanılmaktadır. Türkçe sözlüklerin büyük bir bölümünde oyun hakkındakibilgilerin benzer, hatta aynı olduğu tespit edilmiştir:

Sami (1317)'e göre, "Kamûs-ı Türkî'de oyun kelimesinin 'yetişkin ve çocuk oyunu;kumar; dans ve cambazlık gösterileri; hile; tiyatro oyunu' anlamlarındakullanıldığı kaydedilmiştir. Ayrıca, oyunla ilgili olarak oyun almak (kumarda kazanmak), oyun ebesi, oyun başı, oyun etmek, oyunçukarmak, orta oyunu, kılıç oyunu, kâğıt oyunu, oyunbaz, oyuncak,oyuncakçı ve oyuncu kelimelerine de yer verilmiştir." (Akt. Kayar, 2008).

Oyun ve oyuncakın geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. Tarih boyunca çocuklar, genellikle oyunlarını kendileri oluşturmuşlar ya da büyüklerin oynadıkları oyunları değiştirerek oynamışlardır. Bugün bilinen ve oynananpek çok oyunun eski çağlarda da bilindiği ve oynandığı, en eski oyunaraçlarından birisinin taşlar olduğu ve en eski taş oyununun ise "Beş Taş" olduğu belirtilmekte ve bu tür oyunların farklı kültürlerde taş yerine farklımalzemelerle örneğin; aşık kemikleriyle oynandığı da görülmektedir. Yine"top" ve "ip" çocukların en eski oyun araçlarıdır. Türkiye'de geçmişte oynanan eski çocuk oyunları; taşın uzağa atılmasını amaçlayan veya bir taşla başka bir taşı vurma oyunları olduğu gibi, bezden ya da deri veya meşinden yapılmış toplarla oynanan koşmaca veya kovalamacaya türü oyunlardır. Ayrıca, cirit oyunu gibi, değneklerle oynanan top oyunları da vardır. Bu oyunlar, bugün batıdan transfer ettiğimiz golf ya da hokey oyunlarının ilkelşekilleridir(Akandere'den Akt. Başal, 2007).

¹ Bu makale 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi (2-5 Eylül 2015)'nde poster olarak sunulmuştur.

²İstanbul Gelişim Üniversitesi/ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu/ Çocuk Gelişimi Bölümü akbasbanu@yahoo.com

³İstanbul Gelişim Üniversitesi/ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu/ Çocuk Gelişimi Bölüm sozuslu@gelisim.edu.tr

Geleneksel oyuncaklar geçmişle bağlantıları olsa da, temel işlevleri aynı kalsa da, oyuncak değişmektedir. Çünkü çocuklar ve çocukluk anlayışı değişmektedir. Çünkü çocukların bakış açısı ve toplumun çocukluk anlayışı değişmektedir. Zaten oyuncağın temel işlevi bilinen en eski çağlardan beri çocuğu dünyayla karşı karşıya getirmek ve yaşama hazırlamaktır (Onur, 1992). Bugün birçok ülkede, teknolojinin gelişimine bağlı olarak yeni oyuncaklar geliştirilirken, eski oyuncaklar ve dolayısıyla da oyunlar koruma altına alınmaya çalışılmaktadır. Böylece, o kültüre özgü oyun ve oyuncaklar nesildennesileaktarılarak somut olmayan kültürel miras korunmuş olmakta ve gelecekteki çocuk kültürü araştırmacıları, çocuk eğitimcileri ve akademisyenleri için çocukluk tarihi araştırmalarında bu birikimlerden yararlanılmıslolacaklardır (Başal, 2007).

Yöntem

Bu çalışma ile Gaziantep yöresine ait çocuklartarafından oyuncaklarla oynanan geleneksel oyunlar belirlenerek tanıtılmaya çalışılmıştır. Araştırma, bir alan araştırması olup betimsel bir çalışmadır. Gaziantep yöresine ait oyuncaklarla oynanan geleneksel oyunlar araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Oyunlara kaynak taraması yapılarak ve kaynak kişilere ulaşılarak erişilmiştir.

Bulgular

Geçmişten günümüze kadar Gaziantep yöresinde oyuncaklarla oynanan geleneksel Gaziantep yöresi oyunlariliteratür taraması yapılarak ve kaynak kişilere ulaşıp derlenerek 20 adet oyun örneği verilmeye çalışılmıştır. Bulgular bir adet yapılandırılmış (peçç) ve 19 adet yapılandırılmış (abe dolambaç, aşık oyunu, beş taş, cıncık, hörr(gürr), höl oyunu, çömçe gelin, değnek, et et döveriz, gazoz kapağı, hamam biş, pabuç çarpmaç, şişe, süpürdüm geldim, vın vın, yüzük oyunu) oyuncaklarla oynanan oyunlar olarak sınıflandırılmış ve rapor edilmiştir.

1. AbeDolamaç (Aba Dolamaç)

Bu oyuna Abe Dolambaç (Aba Dolambaç) da denir. Yaşları 8-14 arasında olan erkek çocukların oynadığı bir oyundur. Sayı sınırlaması yoktur. Kalabalık bir grup ile oynanması tercih sebebidir. Açık alanda, bahçede, kırdan oynanır. Bu oyunda oyun malzemesi aba denilen giysidir. Oyunculardan ebe olarak seçilen birinin abası sarılarak bohça haline getirilir. Abanın kolları düğümlenir. Oyuncular ikişer metre aralıkla geniş bir daire teşkil etmek üzere yere otururlar. Bohçayı birbirlerine atarlar. Ebe dairenin etrafından koşarak bohçayı yakalamaya çalışır. Ebe kimin attığı bohçayı yakalarsa bohça ile ona vurur ve onu kaldırıp yerine kendisi oturur. Oyun bu şekilde devam eder. Ebe olmaktan kurtulmak isteyen oyuncu verilecek cezayı kabul eder ve ebe olmaktan kurtulabilir. Günümüzde artık oynanmayan oyunlardandır (Atalar, 1995; Tokuz, 2011).

ABE DOLAMBAÇ

2. Aşık Oyunu

Gaziantep ve yöresinde geçmişten kalan on dokuz çeşit aşık oyunu olduğu bilinmekle beraber günümüzde bunların içinden sadece birkaç tanesi halen oynanır durumdadır.

Oyunun aşık kemiğinden yapılan iki ana malzemesi vardır. Daire içinde vurulacak olan aşıklar koyun veya keçilerin arka bacaklarında bulunan ve aşık adı verilen dört yüzlü bir kemikten elde edilir. Temizlenen bu kemikler bitkilerden elde edilen kök boyalarla boyanır, süslenir ve oyuna hazır hale getirilir. Daire içindeki aşıkları vuracak olan vurucu aşık ise koç bacağından alınır ve ağır olsun diye de içi oyularak bu oyuğa kurşun dökülür. Bu vurucu olan aşık “şak” diye de adlandırılır.

Aslında geçmişi çok eskilere dayanan tarihi bir Türk oyunudur. “Aşık atmak” deyimini de bu oyundan gelmektedir. Aşık kemiğinin oyun zeminine atıldığında farklı duruş hallerine değişik isimler verilmiştir. Zeminde yatık vaziyette kalmışsa çukur tarafına “say”, ters tarafına “kıt” denir. Kıt veya sayın istikametindeki sivri uçlara “damak” denir. Üzerinde et parçası kalmış aşıklara “etli”, bir tarafı hafifçe yenmiş, aşınmış olanına “kel” veya “yirik”, say ve kıt taraflarının çukurluğu ve tümsekligi kaybolmaya yüz tutmuş olanına “killah, kilban, kildir, lillah, lilbah, lildir” gibi isimler verilir. Kabaca bir kibrit kutusuna da benzetilebilecek olan aşıkların yüzeylerine “cik, (cuk) “, “tök(tok)”, “öpen (allı)”, “alşı (kazak)” gibi isimler de verilmiştir. Gaziantep’te aşık oyunlarının daha çok Tabakhane, Yazıcık, Şehreküstü gibi semtlerde oynandığı bilinmektedir.

Oyun şu şekilde oynanır; ilk atışı yapacak oyuncu ve oyun sırası kura ile önceden belirlenir. Toprak veya kağıt üstüne 50 cm çapında “zıda” adı verilen bir daire çizilir. Daire ve dairenin çapına atış mesafesine paralel olarak oyuncular sırasıyla aşık kemiklerini dizerler. Kura ile oyuna başlamaya hak kazanan oyuncu yaklaşık 2-3 metre mesafeden bu dairedeki aşık kemiklerinden birini veya bir vuruşta bir kaçını daire dışına çıkarmaya çalışır. Dışarı çıkan aşıklar atışı yapan oyuncunun olur. Atışını iskalayan oyuncu atış hakkını kaybeder ve sırası gelen oyuncu oyuna devam eder.

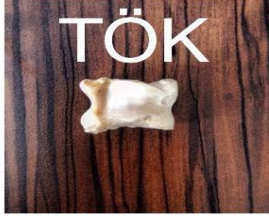
Bu oyunun geçmişinde aşık oyunları başlığı altında şu oyun adlarına rastlanmaktadır (Atalar, 1995).

1) Fısılı	8) Hamur Dökmece	15) Atıp Vurmaç
2) Kılleyt9) Çift Aşık	16) Sokak Kurmaca	
3) Hötöt	10) Üç Aşık	17) Ben kişiyim
4) Say çakmak	11) Dört Aşık	18) Hıçıp
5) Hillem Gel	12) Kulak Çekmeç	19) Gülleli Aşık
6) Vurup Dödürmeç	13) Geçmeli	

7) Bindirip Almaç

14) Enekli

3. Beş Taş (Lastik Top İle)

Beş tane taş ve bir lastik topla oynanan oyun hemen hemen her mekânda oynanabilir. Lastik top küçük mandalina veya ceviz büyüklüğünde olmalıdır. Oyun aynen beş taş gibi oynanır. Taşlar yere atılır, yerdeki taşlar tek tek lastik top havaya atılıp tutulurken alınır. Taşlar önce tek tek, sonra 2+2+1, 3+2, 4+1 olarak birbirine değmeden karşıya geçilir. Oyunun son aşamasında taşlar havaya atılır elinin tersinde tutulan taşlar tekrar havaya atılarak tutulur. Oyun bu şekilde usancıya dek devam eder (Tokuz, 2014).

4. Cicoz

5-6 yaştan itibaren genç-yaşlı herkes tarafından açık havada, piknikte rahatlıkla oynanabilen bir oyundur.

Kalın bir ipe, kendire yüzük geçirilir. İpin iki ucu bağlanır ve ip bir halka halini alır. Yüzük ipin üzerinde kolaylıkla hareket ettirilebilecek şekilde ipe geçmiş vaziyettedir. Oyuncular bu ipi tutarak etrafında düzgün bir halka oluştururlar. Sayışma yöntemi ile bir ebe seçilir, ebe ipten dairenin içinde durur diğer oyuncular şu tekerlemeyi söylemeye başlarlar.

Hani ya cicoz

İşte cicoz

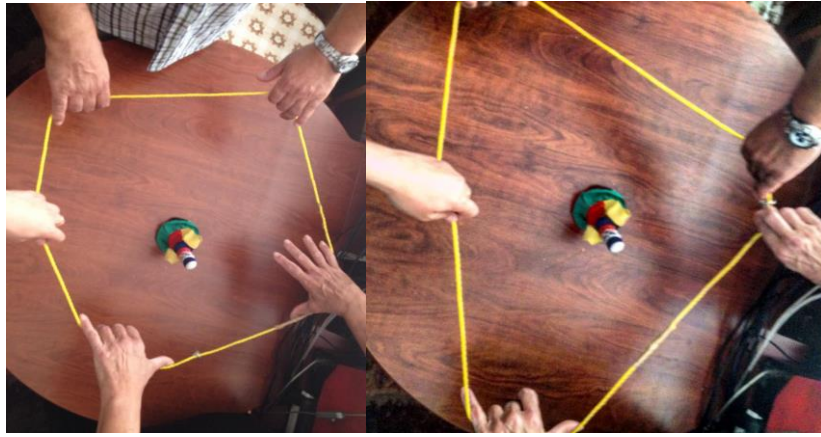
Al cicozu

Ver cicozu

Bu tekerleme söylenirken yüzüğü halkanın içindeki ebeye göstermeden elden ele ve yüzüğü avuç içlerinde gizleyerek birbirlerine aktarırlar. “Cicoz” ipe geçirilen yüzüğe verilen addır. Ebe oyun esnasında yüzüğün kimin avucuna geçtiğini ve onda olduğunu tahmin ederse o oyuncuyu işaret eder. Oyun durur işaret edilen oyuncu avucunu açar ve gösterir. Eğer ebe doğru tahminde bulunmuşsa ebe olmaktan çıkar avucunda yüzükle yakalanan oyuncu ise ebe olarak halkanın içine geçer ve oyun devam eder. Oyun devam ederken oyuncular ebeyi şaşırtmak, dikkatini dağıtmak, yüzüğü bulmasını engellemek için tekerlemeyi sürekli olarak tekrarlarken bazen hızlı, bazen daha yüksek sesle, bazen ağır olarak tekrarlarlar.

Cicoz oyunu bir başka deyişle “kendirli yüzük oyunu” kendimin de çocukluğumda oynadığım, aile ve akraba çevresinde oynadığımı gördüğüm bir oyun olarak tarafımdan derlenerek bu bildiriye eklenmiştir.

Aktaran: Selma Özuslu Ünal/ Canan Sacir Direkçi/ **Yaş:** 62/ 69 /**Mesleği:** Öğretim Görevlisi/ Ev Hanımı (İlkokul Mezun)

5. Cıncık Oynama

Bu oyun sadece erkek çocuklar arasında oynanır. Çok eskilere dayanan bir oyun olduğu söylenmektedir. Köylerde, kırsal bölgelerde ve daha eski dönemlerde, şehirde oyuncak oyun aletleri olmadığı için cam parçaları, çanak parçaları, çini ve seramik kırıklarıyla oynanan bir oyundur. Oyunda yalnızca cıncık kullanılır. Oyuncular birbirlerinin cıncıklarını vurmaya çalışırlar. Vurulan cıncık vuran oyuncunun olur (Atalar, 1995:46).

6. Çömçe Gelin (Çömçeli Gelin, Gelin Gök)

Bu oyun yörede Çömçe, çömçeli gelin, çömçecik, çullu kadın, gelin gök, kepçe, kepçecik adları ile de bilinir. Kız-erkek yaşları 7 -14 arasında olan çocuklar tarafından oynanır. Oyuncu sayısında sınırlama yoktur ancak, kalabalık gruplarla oynanması tercih sebebidir.

Çömçeli gelin oyunu daha çok kırsal kesimlerde ve dağ köylerinde oynanır. Bu oyunun oyun materyali biri diğerinden daha uzun olan iki adet değnek ve bez parçasından oluşan ve çömçe gelin adı verilen kukla bebektir. İki değnekte kısa olanı uzun değneğin üst tarafına haç şeklinde bağlanır. Uzun değneğin tepesine bez ve çaputlarla baş yapılır. Kömür veya boyayla ön yüzüne kaş, göz, ağız, burun çizilir. Üstüne elbise giydirilir. Baş kısmının devamı gövdeyi kısa değneğin her iki tarafa uzayan kısımları da kolları oluşturur. Her iki kolundan birer çocuğun tuttuğu bebekle çocuklar grup halinde mahalledeki evleri kapı kapı gezerler. Kapılar tek tek çalınır. Bu esnada şu tekerleme söylenir;

Çömçe gelin ne ister

Bir kaşıkca su ister

Ver Allah'ım ver

Yağmur ile sel

Göbekli harman

Dertlere derman

Hastaya şifa

Kapıyı açan ev halkı çocukları görünce hemen bir tas su alır ve üstlerine serperler. Bu esnada çocuklar kaçırlar. Burada amaç Tanrı'dan yağmur, rahmet istemektir. Bir başka açıdan bakıldığında çocukların yaptığı yağmur duasıdır. Bu sebeple genellikle ilkbaharda havaların kurak gittiği zamanlarda daha sıklıkla oynanır.

Bu oyunun Barak köylerinde ki adı "Gelin Gök" tür.

Bu oyunun farklı şekilde oynandığı da bilinmektedir. Şöyle ki;

Yine değneklerle aynı bebek yapılır. Evlerin kapıları çalınır.

Bu esnada şu tekerleme söylenir.

Çömçeli gelin ne ister

Bir kaşıkça su ister

Çömçeli gelin ne ister

Bir kaşık bulgur ister

Çömçeli gelin ne ister

Bir kaşıkça yağ ister

Kapıyı açan ev halkı su serpmeye yerine evlerindeki mevcut erzaklardan ne varsa çocuklara verir.

Çocuklar bu dolaşmaların sonunda kapılarını çaldıkları evlerden kendilerine verilen yiyecek malzemeleri ile istedikleri mutfak gereçlerini alarak aralarında varsa eğer tercihen yetim bir çocuğun evinde yoksa uygun bir mekânda kendilerine bir ziyafet çekercesine hep birlikte yerler. Yetim bir çocuk olması halinde yapılan tercihin amacı yetim çocukların duasının alınması ve arada bir de olsa yetimlerin bolca yemek yemesinin sağlanmasıdır(Atalar, 1995:31; Sidal, 2015).

Aktaran: Esin Sidal/ **Yaş:**74/ **Mesleği:** Emekli İlkokul Öğretmeni/ **Tarih:**2015

7. Değnek Oyunu

Herkes çift olarak birer eş sahibi olduktan sonra ellerine kısa bir değnek alırlar. Yalnız içlerinden bir tanesi uzun bir değnekle meydana gelir ve saflara saldırır. Küçük değnekliler ellerindeki değnekleri kalkan gibi kullanarak kendilerini savunurlar. Bu oyunda kollar türlü hareketler yapar, sonunda kendini koruyamayan yenilmiş sayılarak oyundan çıkarılır. Uzun sopalıya “Başçıl-Ebe- Müdür” derler(Atalar, 1995:36).

8. Et Et Döveriz

Oyunda anne rolü genelde büyük olan çocuğa aittir. Fakat tüm çocuklar yaşıtsa anne rolünü üstlenecek olan çocuk “İp İp İlmeden” adlı tekerleme yoluyla seçilir.

İp İp İlmeden

İp ip ilmeden

Delme süyük delmeden

Yel goz tepeli

Tepebaşı gülbazar

İçinde tilki gezer

Tilki beni korkuttu

Kuyruğunu sarkıttı

Korkumdan suya düştüm

Kurbağa ile döğüşüm

Kurbağa bir bebek oldu

Karnı dümbelek oldu

Ali Bey’in atı var

Kapkaracıkötü var

Şallak mallak

Çek ayak, çember dayak

Bu sözler kimde son bulursa o kişi anne rolünü üstlenir.“Et et döveriz” oyunu yöre halkı arasında en çok oynanan oyunlardan birisidir.

Bir grup 4-10 yaş çocukları toplanır. Halka olup dizlerinin üzerinde altlarında birer şilte bulunacak şekilde otururlar. İki elini üst üste yumruk yapıp birbirine vurarak (havanda et dövüyormuş gibi) şu tekerlemeyi söylerler; “Et et döveriz/İçine biber koyarız”. Bu tekerleme tekrarlanırken oyunu yöneten çocuk oyunun kurgusunu diğer çocuklara kısaca anlatır. Oyunda bir “pisik(Gaziantep yöresine göre kedi)” seçilir. Pisik; dizlerinin üzerinde halka olarak yere oturan çocukların dışında bir köşede sessizce bekler. Oyunu yöneten çocuk genelde kız çocuğudur. Diğerlerine göre yaşça daha büyüktür ve anne rolündedir. Diğer çocuklarda, çocuklarıdır. Çocuklarını hamama yıkamaya götürecektir. Evden çıkmadan akşam yemeğine belki de “çiğ köfte” hazırlığı yapıp eti döverler ve tekerlemeyi söylerler; “Et et döveriz/İçine biber koyarız.” Bu tekerleme yaklaşık 3-5 dk tekrarlanır. Sonra anne çocuklarına dövdükleri etleri pisik yemesin diye minderin/şiltenin altına saklamalarını söyler. Çocuklar kedi görmeden oturdukları minderin altına eti saklarlar. Anne ayağa kalkar.

Çocuklarını sıraya koyar. Taklidi olarak başka odaya gitmiş gibi tüm çocuklar ve anne hamam malzemelerini(havlu, sabun, kese, tarak, lif, vb.) o odadan alırlar. Çantalarına koyarlar. Hamama giderler. Anne çocuklarını tek tek yıkar. (Bu arada çocukların öğrendiği şeyler; “Nasıl yıkanılır?, Banyo yaparken hangi malzemeler kullanılır?”) Eve dönerlerken anne çocuklara, “Karnımız acıktı galiba?” der. Çocuklar minderinin altına koydukları eti ararlar. Bulamazlar. Pisik bir köşede son parçayı yiyordur. Bunu gören çocuklar pisiği kovalamaya başlarlar. Kovalamaca başlar. Yakalarlarsa pisiğe ceza verirler (sırtına yumrukla vurmak gibi).

Aktaran: Selma Özuslu Ünal/ **Yaş:** 62/ **Mesleği:** Öğretim Görevlisi/ **Tarih:** 2015

9. Fes Kapma- Külâh Kapma

Oyun “yağ satarım, bal satarım” oyununa benzer ancak o oyundaki gibi, mendil yerine bu oyunda oyuncuların başındaki fesler ya da külâhlar oyun aracı olarak kullanılır. Oyuncular kalabalık olarak bir daire çizerek şekilde otururlar. Oyun başlamadan önce başlangıç oyunlarının birisini kullanarak bir ebe seçilir. Bu ebe haricinde herkeste fes veya külâh bulunur. Ebe oturan oyuncular etrafında zıplayarak dolaşmaya başlar. Bir oyuncunun fes veya külâhına kaparak koşmaya başlar. Başındaki külâhını ya da fesini kaptıran oyuncu ebeyi kovalamaya başlar. Ebe yakalanmadan koşan oyuncunun yerine oturmayı başarırsa külâhını/fesini kaptıran oyuncu ebe olur. Oyun bu şekilde devam eder. Ebe halkanın etrafında dolarken yöreye ait çeşitli maniler söyler veya oturan çocuklar bir türkü söylerler (Atalar, 1995:38).

10. Gazoz Kapağı

Bu oyun yaşları 7-14 aralığındaki kız ve erkek çocukların birlikte veya ayrı olarak en az iki kişi ile oynanır. Açık alanlar, sokak, bahçe gibi yerler oyun alanı olarak kullanılabilir. Oyunda madeni gazoz kapakları yassılaştırılarak para biçimine getirilerek kullanılır.

Oyun şu şekilde oynanır;

Yere bir daire çizilir. Daireden belli bir uzaklıkta bir yere düz bir çizgi çekilerek atış yapılacak yer belirlenir. Her oyuncu dairenin içine önceden belirlenen sayıda gazoz kapağını koyar. Sayışmacı yöntemi ile oyuna ilk atışı yaparak başlayacak olan oyuncu seçilir. Atış mesafesi olarak çizilmiş olan çizginin üstünden taş ile (veya başka bir araçla ki bu bazen bir ayakkabı ökçesi, terlik de olabilir) gazoz kapakları dairenin dışına çıkarılmaya çalışılır. Her oyuncunun çıkarttığı gazoz kapakları onun olur. Atış yapıldığında atılan taş daire içinde kalırsa oyuncu atış hakkını kaybeder ve kazandığı tüm kapakları tekrar daire içine koyar. Sıra diğer oyuncuya geçer.

Oyun daire içindeki kapaklar bitinceye kadar devam eder. Bu oyun günümüzde artık oynanmamaktadır (Atalar, 1995:37; Tokuz, 2011:200; Başal, 2011).

11. Hamam Biş

Bu oyun kız ve erkek çocuklar arasında oynanmasının yanı sıra küçük yaştaki (2-7 yaş) çocuklar oynarlar. Oyun su ve çamurla oynanır. Su ile çamurun karıştırılmasından çiçek saksısına benzer bir kapalı kap yapılır. Bu şekil yerde yapılır. Ayrıca yerden koparıp alınmaz. Yani çocukların çamurla oynadığı bir evcilik oyunu gibidir. Yalnız bu saksının yanlarına oyuncu sayısı kadar delik açılır ve her oyuncu deliğin sahibi olur. Oyuncular kendi deliklerini bir taş veya kiremit parçası ile kapatırlar. Çamurla sıva yaparlar. Daha sonra yapılan bu saksının üzerinden su doldurulur. Hangi oyuncunun deliğinden su akarsa o oyuncu oyunu kaybetmiş olur. Bazen oyunun arkasından “çamuplaşma” denilen oyuncuların birbirlerinin üzerine çamur atma olayı başlar (Atalar, 1995:69).

12. Höl Oyunu

Bu oyun için üç unsura ihtiyaç vardır. Futbol sahası genişliğinde bir alan, ucu baston gibi kıvrık sopalar ve yumruk büyüklüğünde yuvarlak tahta parçası. Höl oynayanlar altı ve daha fazla kimselerden olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Futbolda olduğu gibi karşılıklı cephe alırlar. Her iki tarafta ellerinde ucu kıvrık değnekle topa vurup karşı tarafın savunduğu mere denilen çizginin öbür tarafına geçirmeye çalışırlar. Topun her çizgiyi geçişi bir sayı kazandırır (Atalar, 1995:47).

13. Hörr (Gürr) / Cücük Oyunu

Yaşları 10 -17 arasında olan erkek çocukların oynadıkları bir oyundur. Nadiren oyuna kızların da alındığı olur. Oyuncu sayısında bir sınırlama olmamakla beraber 6-7 kişiden az olması halinde oyun zevkli ve heyecanlı olmaz, bu sayılardan çok fazlasına da ebenin oyunun kontrolü ve işinin güçleşmesi sebebiyle pek rağbet edilmez.

Oyuna başlamak için gerekli olan ebe seçimi elde saklanan taşın bulunması yöntemi ile gerçekleşir. Bulamayan oyuncuların elenmesi ile son kalan oyuncu ebe olur. Bu eleme aşamasına “taş saklamaç” ya da “ya şunda ya bunda “ denir.

Oyunda ana malzeme olarak ‘‘cücük’’ denilen 6-7cm çapında küre biçiminde yuvarlak sert bir taş kullanılır. Bu taş yeterince sert olmazsa oyun esnasında kırılabilir. Buna ilaveten her oyuncuya ait birer adet 15-20cm çapında ve 3-4cm kalınlığında taşlar kullanılır. Merredeki cücüğün yani hedefin vurulmasında isabet sağlanması açısından bu taşların daire şeklinde, yassı ve ağır olmasına dikkat edilir.

Oyun açık alanda, düz ve geniş toprak zeminde oynanır. Meyilli araziler ebe için çok zahmetli olacağından tercih edilmez. Oyun alanının 10-15m uzunluğunda, 5-10m genişliğinde olması uygundur. Bu alanın iki tarafının duvar, çalı, siye gibi engellerle çevrili olması ebenin işini kolaylaştırır. Bu alanın ortasına 30-40cm çapında bir daire çizilir. İçine oyunun en önemli gerci olan ‘‘cücük’’ yerleştirilir. Bu bölgeye ‘‘merre’’ denir. Oyun alanının merkezi konumundadır.

Oyuna başlamadan önce cücük daire ‘‘merre’’ içine konur. Ebe bu dairenin içinde diğer oyuncular bu daireden en az 5 metre uzaklıkta çizilmiş çizginin üzerinde sıralanırlar. Bunlar ellerindeki taşlarla cüceğe isabet ettirip onu daire içinden çıkarmaya çalışırlar. Bu esnada ebe de cücüğü daire içinde tutmaya çalışır. Atılan bir taş cücüğe isabet ettiğinde veya etmediğinde dairenin içinde, yakınında veya uzağında bir yerde kalır. Atıcılar taşlarını cücük dairenin içinde olmadığı zamanlarda koşarak gidip tekrar alır ve oyuna devam ederler. Taşı daire içinde kalan oyuncu ancak ebenin bir başka oyuncuya yönelmesi ve daireden uzaklaşması halinde koşarak daire içindeki taşını alabilir veya yakalanacağını anladığında ayağı ile taşının üstüne basarak ebelenmeme hakkına sahip olur. Ebe ona dokunamaz. Bir atıcı sadece kendi taşına basma hakkına sahiptir. Başkasının taşını bu amaçla kullanamaz. Ebenin başka bir oyuncuya yönelmesi halinde veya o anda cücüğün bir başka atıcının atışı ile daire dışına çıkması halinde taşını alarak yerine dönmeye çalışır. Bu esnada ebenin taşını almaya çalışan oyuncuların birine eli ile dokunması halinde ebeliği sona erer ve kendisine dokunulan ebe olur. Atılan taşların ebenin uzağında olması yakalanmamak için oyunculara avantaj sağlarken, taşların ebenin yakınına düşmesi de taşı atan kişiye ebelemek için ebeye avantaj sağlar. Atıcılar attıkları taşı hemen gidip almak zorunda değillerdir. Bunun için ebenin kendisinden uzak olduğu uygun bir anı kollarlar.

Bu oyunda en zor görev ebenin görevidir. Bir taraftan daire içindeki cücüğün daire dışına çıkmasını sağlamaya çalışır diğer yandan da atıcılardan birini ebelemek ve ebe olmaktan kurtulmak zorundadır. Hangi taşın hangi oyuncuya ait olduğunu da takip etmesi gerekir. Ayakları yardımıyla ve çok ani reflekslerle cücüğü daire içinde tutmaya çalışırken ebenin dikkat etmesi gereken bir başka husus ta daire içine atılan taşlardan kendi ayaklarını koruma gereğidir. Atıcıların da buna dikkat etmesi gerekir.

Bu oyunda ebelerin mahareti ve zekâsına, kıvraklık ve çevikliğine göre birkaç defa ebe değişikliği olabilir. Bazen de çok uzun bir zaman ebe değişikliği olmayabilir. Sportif özelliğinin yanı sıra, dayanıklılık, çeviklik ve yetenek gerektiren ebe olan için hayli yorucu ancak seyredenler için de seyir zevki yüksek, eğlenceli bir oyundur(Atalar, 1995; Tokuz, 2011:208; Başal, 2011:105).

14. Pabuç Çarpmaç

Yörede kadınların açık alanda oynadıkları nadir oyunlardan biridir. Kadınlar sahreye (kır gezisi, piknik) gittikleri zaman erkeklerin olmadığı durumlarda bu oyunu oynarlar. Özellikle de genç kızların oynadığı bu oyunda grup kalabalık olmalıdır. İki oyuncu karşılıklı oturarak yerden yarım metre yüksek duracak şekilde bir ipi iki ucundan tutarlar. Bir elleri ile ipi gergin şekilde tutarken diğer ellerinde bir pabuç vardır. Diğer oyuncular ise belli bir mesafede sıraya dizilirler ve bu sıraya uygun olarak koşarak gelir ipin üzerinden atlamaya çalışırlar. Bu atlama sırasında ipe değmemeleri ve her iki uçta ipi tutan oyuncuların pabuç yememeleri gerekmektedir. Genellikle atlamayı gerçekleştiren oyuncular ip üstünden pabuç yemeden geçemezler. İpe takılan ip tutuma görevini üstlenir. İpi bırakan atlayış yapmak üzere sıraya geçer.

Aktaran: Hayriye Özdede/ **Yaş:** 89 /**Mesleği:** Ev Hanımı /**Tarih:** 2015

15. Peçiç

Hindistan'ın ulusal bir oyunu olarak kabul edilen "Peçiç Oyunu" Hintçe'de "Paçiş" olarak ifade edilir. Paçiş Hintçe'de 25 demektir. Gaziantep'in İpek Yolu üzerinde olması bu oyunun intikalinde bir araç olmuştur. Gaziantep'te deniz olmamasına rağmen oyunun karakteristik kurgusu ve kuralları içinde yer alan ve olmazsa olmazı olan deniz kabukları bu şekilde izah edilebilir.

Kız erkek karışık oynanabilen iki kişilik bir oyundur. İstenirse eşli olarak dört kişi ile de oynanabilir. Her ortamda oynanabilen bir oyundur. Tavla, dama, satranç gibi bir strateji oyunudur. Geçmişten günümüze 6 -7 yaştan itibaren genç-yaşlı çok sevilen ve özellikle kış gecelerinin eğlencesi bir oyun olarak bilinir.

Bu oyunda oyuncular birbirlerini kızdırmak için çeşitli sözler söylerler. Oyuncu boncukları atarken karşı oyuncu başparmağı ile diğer parmaklarını birleştirerek yere doğru uzatılan işaret ve orta parmakları sallanır. Bu arada zırt iki diyerek rakibinin düşük sayı atması için dilekte bulunur. Rakip oyuncu taşını içeri girdirirken az bir sayısı kaldığından parmaklar aynı şekilde birleştirilerek kubur, kubura düştü diye tekrarlanır. Oyunda yenilen kişileri kızdırmak için iki makara üs üste konarak, karşı tarafa kahve ediliyormuş gibi yapılarak "Kahve içmez misiniz? Buyurun size kahve" denir.

Bu oyun, özel olarak dikilen bir bez üzerinde oynanır. Şekli artı işaretine benzeyen dört koldan oluşur. Her kolda biri birine paralel sekiz hane bulunur. Oyunda sayılar için altı adet it boncuğu kullanılır. İt boncuğuna, deniz boncuğu veya at boncuğu da denir. Bu taşlar harata (ağaç tornacısına) yaptırılır. Yani tahtadan oyma taşlardır.

Her oyuncunun kullanacağı taşların motif ve gövde yapıları farklıdır.

Oyun Şekli ve Kuralları:

Boncuklar avuca alınır zar gibi ortaya atılır. Her atışta boncukların bez üzerinde nasıl durduğu, bir başka deyişle geliş şekline göre sayılar yorumlanır. Oyunda sayılar; büyükten küçüğe doğru 25, 12, 8, 6, 4, 3 ve 2 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, her bir oyuncuya ait dörder adet taş vardır.

Boncukları ilk önce kimin atacağı bir yöntemle belirlenir. Bu yöntem genellikle taş saklama şeklinde olur. Oyunculardan birinin avuç içinde sakladığı taşı diğer oyuncunun bulması gerekir. Bulursa o, bulamazsa taşı saklayan oyuncu ilk atışı yapar. Bir başka yöntem her iki oyuncu da sırayla atış yaparlar. En yüksek sayıyı atan oyuncu oyuna başlar. Oyuna taşların dikilmesiyle başlanır. Taşların dikilebilmesi için oyuncunun 12 veya 25 atması gerekir. 12 veya 25 gelmezse oyuncular taş dikemezler (12 sayısı, taşların beş adedinin açık, bir tanesinin kapalı, 25 sayısı ise beş tanesinin kapalı bir tanesinin açık olması demektir). Oyuncu oyuna başlayabilmek için dört taşını da dikmek zorundadır. Daha sonra attıkları sayı kadar ilerleyebilirler. 12 veya 25 atan oyuncu bir atış hakkı daha kazanır. Diğer bir kural ise 12 sayısını atan oyuncu on iki hane yürüdüktan sonra bir hane daha yürüyerek “penk” der. 25 sayısı atıldığında da aynı kural geçerlidir. Oyuncu isterse on iki veya yirmi beş hane yürümeden bir hane yürüyerek de penk diyebilir. Tavla veya buna benzer oyunlarda olduğu gibi rakip oyuncunun taşı vurulabilir. Taşın vurulabilmesi için karşı tarafın taşının üstünde olması gerekir. Taşı kırılan-vurulan oyuncu, tekrar 12 veya 25 atmadan kırılan taşını tekrar oyuna sokamaz. 12 veya 25 attığı zaman bu oyuncu taşını başlangıç noktasına diker ve devam eder. Peçiç bezi üzerindeki çarpı işaretli yerlere “kale” denir. Bu kaleye giren taşlar vurulmaz-kırılmaz.

Taşlar dolaşırken ortadaki uzun dikdörtgen haneye giremez. Dolaşıp oyuncunun önündeki uzun dikdörtgenden orta haneye girerek attığı sayı kadar çıkışa ilerler. Taş ortada son hane de kalırsa “kubura” düşmüş olur. Sadece 12 veya 25 atarsa kuburdan çıkabilir. Ayrıca; 6 ve 8 atan oyuncu bu kural konulmuş ise 12 ve 25 de olduğu gibi bir kez daha taş atabilir. Orta hanede taşları yürütürken 12 veya 25 gelirse taş sadece bir hane yürür.

Sonuçta tüm taşlarını orta haneden çıkararak oyuncu oyunu kazanmış olur. Bu bir oyundur. Beşli set halinde oynanabilir bu beş oyundan üç oyunu alan oyuncu kazanmış olur. Karşı taraf hiç taş çıkaramadan oyuncu dört taşını çıkarmışsa ikiye sıfır (2- 0) oyunu almış olur (Tavlada mars gibi).

Harat: Tahta oyma yapan makine

Haratçı: Tahta oyma yapan sanatçı

Gaziantep yöresinde bu makine ve ustasına verilen isimdir (Atalar, 1985:31; Sidal, 2015; Özuslu, 2015; Tokuz, 2011:308).

Bu oyunu (Selma Özuslu Ünal) çocukken annem Mahpeyker Özuslu, teyzem Ülker Sacır, halam Necla ÖCALAN (80) ve diğer aile fertlerinin oynadığını şahsen gözlemleyerek öğrenme şansını yakaladım. Oyun hakkındaki bu derlemeyi yaparken Ali Atalar'ın

“Gaziantep Kültüründe Oyun” ve Gonca Tokuz’un kitabı ve “Gaziantep Çocuk Oyunları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme” yüksek lisans tezinden, ilkököl öğretmeni sayın Esin SİDAL (74-İlkokul öğretmeni emekli)’dan büyük ölçüde faydalandım.

Peçic Fotoğraf: Aysel Toprakçı/ Emekli İlkokul Öğretmeni

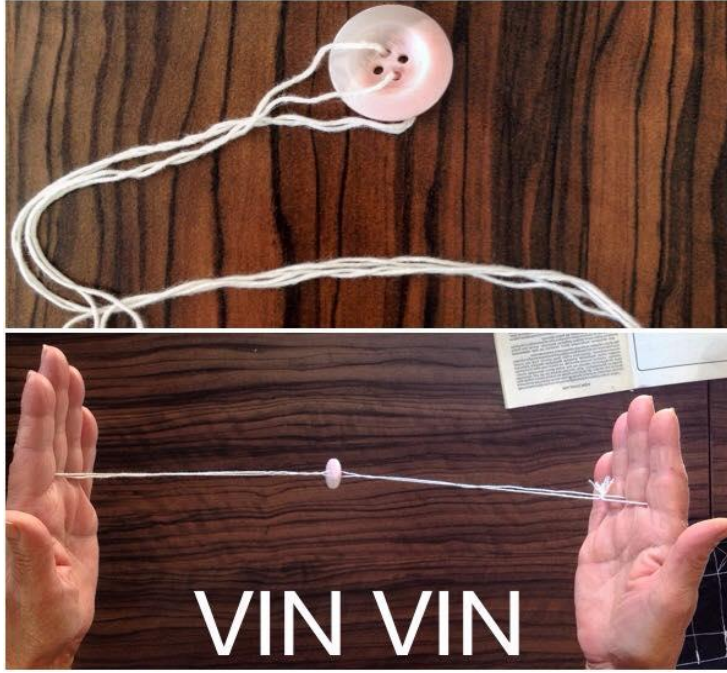
16. Süpürdüm Geldim

Oyuncular halka şeklinde yere otururlar. Ebe olarak seçilen oyuncu elindeki süpürge ile süpürme hareketi yaparak oyuncuların arkasında dolaşır. Ebe bu hareketi yaparken çocuklar hep birlikte “süpürdün geldin, hoş geldin” diyerek oyunun sözlü formülünü tekrarlar. Ebe oyunculardan birisinin arkasına süpürgeyi bırakır. Ebe arkasına süpürge bıraktığı oyuncuya yakalanmadan onun yerine oturabilirse ebelikten kurtulur, diğer oyuncu ebe olur. Oturamazsa ebeliği devam eder(Tokuz, 2011:170).

17. Vın Vın Oyunu

Çocukların oynadığı bir oyundur. Oyun malzemesi kalınca bir iplik ve büyükçe bir düğmeden oluşur. İplik düğme deliklerinden geçirilir ve iki ucu düğümlenir. Oyunu oynayacak kişi ipin içine parmaklarını geçirir ipi havada burgu gibi çevirerek sarar. İyice sardıktan sonra ipin iki ucundan çekip gererek ve gevşeterek ipin ortasında yer alan düğmenin hızla dönmesini sağlar. Adeta bir lastik gibi uzayan ve kısalan ipin ortasında dönmekte olan düğme bu esnada “vın... vın...” diye ses çıkarır. Eğlenceli bir oyundur.

Düğme yerine bazen düzeltilmiş gazoz kapağı da kullanılabilir(Atalar, 1985:42, Tokuz, 2011:230).

18. Yedi Bardak Oyunu

Gaziantep'te kiremide bardak denir. Bu kiremitlerin kırılmış olanları ile oynanan bu oyunda yedi ayrı büyüklükte kiremit kullanıldığı için ismi “Yedi Bardak” tır. Bu bardakların büyükten küçüğe doğru değişik boylarda olması gerekir. Oyun için bir adet de top gereklidir. Oyuna katılacak olan oyuncular iki gruba ayrılırlar.

Gaziantep yöresine özel bir oyun olmasına rağmen günümüzde çok az bilinen ve oynanan bir oyundur. Yedi adet bardak büyükten küçüğe doğru üst üste dizilirler. Oyuna başlamadan önce başlangıç oyunlarından birisi uygulanarak oyunu ilk başlatacak olan grup tespit edilir. Bardakların dizildiği yerden beş-altı metre ileriye düz bir çizgi çekilir. Oyuna ilk başlama hakkı kazanan grup topu alarak bu çizginin arkasına geçer topu eline alır ve bardaklara doğru atış yapar. Top bardaklara çarpar ve bardaklar devrilirse karşı tarafın oyuncularından biri topu kaparak vakit geçirmeden bardakların bulunduğu yerden kaçmaya çalışan karşı taraf oyuncularından birine topu atarak ona çarptırmaya çalışır. Atılan top o oyunculardan birine değerse oyuncu oyun dışı kalmış olur. Eğer top oyuncuya değmezse topu atanın arkadaşları topu hemen alıp getirir ve topu atana veririler. Arkadaşlarında topu alan oyuncu yine kaçan rakip takım oyuncularına atış yapmaya devam eder. Topun atış yapıldıktan sonra geri getirilmesi sırasında bardakları deviren tarafın oyuncuları bardakları yeniden üst üste dizmeye çalışırlar. Eğer bu takımın oyuncularının hepsi bardaklar dizilemeden vurulmuş olursa karşı taraf oyunu kazanmış olur ve yeni oyun için atış hakkı kazanır. Topu karşı taraf oyuncularını vurmak için atan oyuncuya “ebe” denir.

Bardakları devirip daha sonra vurulmadan yeniden dizilen taraf bardakların başında toplanarak sanki ateş yanıyormuş gibi ısınmaya başlarlar.

Bu oyunu biraz daha dikkatle incelersek Sin Sin oyununa benzediğini hemen fark ederiz. Çünkü Sin Sin oyununda ateş yakma ve ısınmaya benzer hareketler mevcuttur. Ayrıca oyuncular ısınma hareketleri sırasında ateş olarak kabul ettikleri bardaklar üzerinden atlarlar.

Bu oyun ne kadar kalabalık bir oyuncu kadrosu ile oynanırsa o kadar zevkli ve neşeli olur. Oyunda kız erkek ayırımı yapılmaz. Herkes istediği oyuncuyu başlangıç oyunlarının birisiyle birisiyle seçer. Bu seçim daima adaletli olur. Yoksa oyunun bir anlamı ve zevki kalmaz. Gaziantep'in merkezinde oynandığı gibi yakın köylerinde de oynanır.

Rivayete göre yedi bardak ateşe tapan Şamanistlerin bir ayininden alınmıştır. Oyunda bardakların üst üste dizilmesinden sonra oyuncuların başında toplanarak ısınma hareketleri yapmaları ve ateş olarak kabul edilen bardakların üzerinden atlamaları bu rivayeti ispatlar niteliktedir (Atalar, 1995).

19. Yüzük Oyunu

Bu oyuna Gaziantep yöresi dışında birkaç yerde daha rastlanmasına rağmen en yoğun olarak oynandığı yöre bu bölgedir. Yüzük oyunu kalabalık iki grup arasında oynanır. Oyun için yedi adet fincan, bir yüzük ve tepsi gereklidir. Oyuna başlayan taraf yüzüğü, ters çevrilmiş yedi fincandan birinin altına saklar ve tepsi içinde diğer grubun önüne getirir. Bu oyunculardan birisi fincanların diziliş sırasına tabi olarak veya olmayarak istediği sıralamaya göre kaldırmak suretiyle yüzüğü bulmaya çalışır. Oyunun kuralı gereği bu oyuncu yüzüğü ya ilk kaldırdığı fincanda ya da sondan ikinci olarak kaldırdığı fincanda bulmak zorundadır. İlk kaldırdığı fincanda yüzüğü bulamazsa ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci kaldırımlarında bulması gerekir. Yani birinci veya altıncı fincan kaldırışında yüzüğü bulursa yüzük saklama sırası karşı gruba geçer. Bunun haricinde aynı grup tepsi içinde farklı yerleşimlerle yüzük saklama hakkına sahip olur ve karşı taraf bu hakkı elde edinceye kadar oyun devam eder (Atalar, 1985:33; Tokuz, 2011:164-166).

20. Şişe Oyunu

7-14 yaş grubu çocuklar tarafından oynanabilen bir oyundur. Bir ebe seçilir. Ebe oyunun nasıl oynandığını bilmeyen gönüllü bir oyuncudur. Şişeler ebenin de görebileceği şekilde belirli bir alana yayılır. Ebeye şişeler gösterilir. Şişelerin yerlerini hafızasına iyice yerleştirmesi istenir. Ardından ebenin gözleri bağlanır. Gözleri bağlandıktan sonra şişelerin yerleri değiştirilir veya şişelerin tamamı ya da bir kısmı kaldırılır. Gözleri bağlı olan ebeye şişeleri bulması söylenir. Şişelerin var olduğunu düşünen ebe şişeleri bulmak ve toplamak için komik hareketler yapar. Etrafındaki diğer oyuncular bu duruma gülererek eğlenceli bir vakit geçirirler.

Aktaran: Gönül Gereççi Tektunalı/ **Yaş:** 74/ **Mesleği:** Enstitü Mezunu

Sonuç ve Öneriler

Gaziantep yöresine ait olarak derlenmiş olan 20 adet oyun yöresinin kültürel miras açısından muazzam bir zenginliğe sahip olduğunu, çocuklara hayata dair rolleri kazandırırken aynı zamanda gelişim alanlarına özellikle de fiziksel ve sosyal duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak düzeyde oldukları görülmüştür. Bu bağlamda oyunların eğitsel değerlerinin de varlığı göz önünde bulundurularak eğitim faaliyetlerinin de içine yerleştirilerek kültürel aktarımın da sağlanması, unutulmaya yüz tutmuş oyunlarımızın tekrar yaşanılır hale gelmesi için de çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Geleneksel çocuk oyunlarının malzemesiyle (tahta, taşbez,vb.) ticari bir meta olan oyuncak endüstrisinin meydana getirdiği oyuncaklar arasında çocuk sağlığı açısından ciddi sıkıntıların yaşandığı da bilinmektedir. Çocuğuneskiden olduğu gibi dışarı çıkararak diğer akranlarıyla kaynaşması, bunu da oyunlaroyunayarak yapması gerekmektedir (Oğuz, 2005).

Araştırmada Gaziantep yöresine ait incelenmiş oyunların çoğunun yapılandırılmamış oyuncaklarla oynandığı, yapılandırılmış oyuncakların daha az tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda yer alan “Yüzük”, “Aşık”, “Beştaş Lastik Top” oyunları diğer yörelerde de oynansa da Gaziantep yöresinde kendine has uygulamalarıyla günümüze aktarılmıştır. Ayrıca yörede tüm bölgelerde oynanan yedi kiremit oyunu “yedi bardak” adıyla, seksek oyunu “hakeke sekmek” adıyla, saklambaç “yumaç-sobe-pip”, körebe oyununa “göz bağlamaç”, ip atmalama oyununa “kendir sekme”, tahterevalliye “höngülmeç ya da höngüllü”, salıncağa “sallangaç”, kaydırığa “siypancak”, yoyoya “çıkşığı”, topaca “değirme”, çembere “tenge-leşek, tengirşek, tenirşek” kelimeleriyle isimlendirildiği görülmektedir. Farklı olarak diğer yörelerde görülmeyen tornacıya yaptırılan, yaklaşık 10-15cm uzunluğunda 4-5cm çapında bir ağaç eksenini boyunca 1cm çapında oyulmuş boru ve buna girecek çapta ağaç bir pistondan oluşan, delikli, içine kıtık ya da bez sıkıştırılan silahvari bir oyuncuğa da rastlanmıştır.

Kaynaklar

- Asude Başal, H. (2011). Geçmişten günümüze Türkiye’de geleneksel çocuk oyunları, İstanbul: Morpa Yayınları.
- Asude Başal, H. (2007). Geçmiş yıllarda Türkiye’de çocuklar tarafından oynanan çocuk oyunları, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, XX(2), ss.243-266.
- Atalar, A. (1995). Gaziantep kültüründe oyun, Gaziantep: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kayar, P. (2008). Van’ın geleneksel çocuk oyunları ve bu oyunların eğitsel yönden incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Oğuz, M.Ö. & Ersoy, P. (2005). Türkiye’de 2004 yılında yaşayan gelenekselçocukoyunları, Gazi Üniversitesi, Ankara: THBMER Yayınları.
- Onur, B. (1992). Oyuncaklı dünya, Ankara: V Yayınları.
- Sevinç, M. (2004). Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun, İstanbul: Morpa.
- Tokuz, G. (2014). Bir zamanlar biz de çocuktuk-geleneksel çocuk oyun ve oyuncakları-, Ankara, Gaziantep Şahinbey Lions Kulübü.
- Tokuz, G. (2011). Gaziantep çocuk oyunları üzerine halk bilimsel bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Araştırmaya Katkı Sağlayan Kurum ve Kuruluşlar

Gaziantep İl Kültür Müdürlüğü/ İl Kültür Müdürü: Ergun ÖZUSLU

İstanbul Beylikdüzü Gaziantepililer Derneği

ExtentedAbstract

Introduction

Games and toys are an indispensable part of children's life. Children learn a lot about life and gain many experience by playing games and the toys used in these games. Especially, culture specific games and toys, which are almost forgotten, must be use deffectively in education. In this way the intangible cultural heritage that has been transferred from generation to generation can be protected in the future.

In Turkish the Word game is used in many senses such as "child's play, dance; card, dice and chance games; sports activities; theater texts or show; love game" as it. It is identified that in most of theTurkishdictionaries information about the Word game is similar or even the same: It is recorded that in "Kamus-i Turkic the Word game is used such as 'adult and children's games; gambling; dance and acrobatics performances; tricks; or heater'. Also, other words related to the Word game such as getting the game (tow in in gambling), the mother in the game, the head of the game, joke, perform a game, low comedy, sword play, card game, playful, toy seller, and actor/actressword" are also included.

The history of game and toy is as old as human history. Through out the history children usually created their own games or played adult games after hanging them a little bit. It is seen that most of the games that are known and played to day we real so known and played in ancient times. Stone was the oldest game stuff and it is mentioned that "jacks" is the oldest stone game. Such games are played with different materials in different cultures for example it is seen that ankle bones are used instead of stones. Again, "ball" and "rope" are some of the oldest game materials that children used. Examples for old children's games played in the past in Turkey are as follows; throwing the stone far away or hitting a stone with another stone, or playing run and chase games with balls made of cloth or leather. Also, there ball games like Javelin which are played with sticks. These games are primitive way of golf or hockey games that we transferred from the West today.

Although traditional toys are still connected to the past or have the basic functions, they still change. Because the understanding of children and childhood also change. Already it is known that the basic function of the toy is helping the children face the World and prepare them for life since the most ancient times. Today in many countries, new toys are created depending on the development in technology and both old toys and games are attempted to be protected. Thus, games and toys that are specific to that culture are being protected and intangible cultural heritage is transferred from generation to generation. This will help the future researchers of children's culture, child educators and academics benefit from these sources while they are examining the history of childhood in their reseaches.

Method

This is a descriptive study which presents traditional games played with toys in Gaziantep area in the past years. The paper is based on literature analysis and interviews. The traditional games played with toys of Gaziantep region form the sample of the present research. While reaching the games literature review and references were used.

Results and Discussion

This study reveals the importance of traditional children's games and toys, which are a part of our culture. It argues that they should effectively be included into children's lives again. 20 games (Abe Dolamaç, Aşık, Beş Taş, Cicoz, Cincik Oynama, Çömçe Gelin, Değnek Oyunu, Et Et Döveriz, Fes Kapma- Kûlah Kapma, Gazoz Kapağı, Hamambiş, Höl Oyunu, Pabuç Çarpmaç, Peçiç, Süpürdüm Geldim, Vın Vın Oyunu, Yeni Bardak Oyunu, Yüzük Oyunu, Şişe Oyunu) which are specific to the Gaziantep region have been identified and discussed (in this paper). The 20 games show the enormous cultural heritage of the area of Gaziantep. Children learn a lot about life by slipping into different roles. Thus the games contribute to the physical, social and emotional development of the children. Taking into consideration the educational value of the games and in order to save our cultural heritage, they should be revitalised by placing them into educational activities. Forth is purpose further studies need to be carried out.

It is known that there are serious problems between the material of traditional children's games (wood, stone, cloth, etc.) and toys made by toy industry in terms of children's health. The child needs to get out and socialize with her peers and this should be done through games.

According to the results of their search it is found that many of the games of Gaziantep region are played with unstructured toys and structured toys are less preferred. Although the games that are mentioned in the present study such as "ring", "love", "jacks soft Ball" were replayed in other regions, they were reached today with its unique applications in the Gaziantep region. In addition, it is seen that seven tile game played in all regions was known in Gaziantep region as "seven cups", hop scotch as "hakeke hop", hide and seek as "yumaç-SoBe-pip", the blind man's buff game as "blind fold", jumping rope as "hemp hop", see saw as "höngülmeç or höngüllü", swing as "sallangaç", slide as "siypancak", yo-yo as "çıkşağı", gyroscope as "grin", circle as "tenge-Leşek, tengirşek, tenirşek". Unlike all these there was also a toy which was not seen in other regions and built by a machinist. The toy was kind of looking like a gun which was about 10-15 cm in length, 4-5 cm diameter, 1 cm diameter along a tree axis of the pipe and comprising a piston tree diameter to go into it, with holes that you can fill with cotton or cloth.